

Erne Verebeš

FETALNO DISANJE

Igrokaz razmetni o ljubavi

ULOGE:

REZONER
VITALIJE (GLAS VITALIJA)
ČEDO VITA
PARSPROTOTOVICA
PARSPROTOTO
ADAM PARSPROTOTO
LjUBICA
UJKA
KUMA
VITALIJEVA MATI
MUŠKARAC
ŽENA
ŠEF
1. POLICAJAC
2. POLICAJAC
GOSPOĐA KOJA PUŠI
PERSIDA
ADJUNKT
ŠEVRDAVI TIP
1. PROLAZNIK
2. PROLAZNIK
BOLNIČARI

1.

REZONER

Glas vijuga kroz dotrajale žaluzine, ječeći poput bas-helikona. Zapahnut mirisom stepeništa, on žudi da izmami ljubavni susret sa vanvremeno lepom Parsprototovicom, svestan da je strast živa samo dok zavođenje, to varljivo ogledalo malaksale taštine, sasvim ne izbledi.

Ali, avaj, ako u tom glasu prepoznaš lice koje želiš da miluješ, moraćeš dosegnuti i do prekidača za svetlo!
Unutrašnjost stepeništa. U polumraku – lagano otvaranje vrata, na kojima se ocrtava silueta Parsprototovice.

GLAS VITALIJA

Smetam?

Nikog nema pred vratima, a glas pak bruji poput kontrabasa. Parsprototovica, za koju se uopšte ne može reći da je mlada, zabezegnuto vrti glavom levo-desno. Baš kad je htela da zatvori vrata, glas opet zabruji.

Zanima me samo jedno: Da li ste Vi... Parsprototovica?

PARSPROTOTOVICA

Strese se, kao da ju je udarila struja. Valjda... A ko pita?

GLAS VITALIJA

Da sam ja neko, onda biste Parsprototovica bili Vi?

PARSPROTOTOVICA

Glas joj se učinio poznatim. Zavisu.

GLAS VITALIJA

Pođite sa mnom, o, gospo!

PARSPROTOTOVICA

Diskretno se maši srca. Zašto se poigravate sa mnom?

GLAS VITALIJA

Poći ćete?

PARSPROTOTOVICA

Kuda?

GLAS VITALIJA

Na jezero što vonja po lipsotini. Nemojte
reći da ste zaboravili.

PARSPROTOTOVICA

Priseća se, ne bez izvesnog čuđenja.

To jezero je već odavno presušilo.

GLAS VITALIJA

Ali su ga opet napunili vodom. Isto je kao
i pre.

PARSPROTOTOVICA

Baš sad se spremam da zakoljem dva
očišćena pileta. Ništa ne prepuštam
slučaju. Znae, čekamo Ljubicu, našu
snaju.

GLAS VITALIJA

Vaš muž, gosn Parsprototo, posvetiće
Ljubici pažnju.

PARSPROTOTOVICA

Kao da ju je zmija ujela.

Ne dolazi u obzir! Sto posto bi je opalio na
brzaka!

GLAS VITALIJA

*Posle kraćeg nakašljavanja nastavlja
smernim tonom.*

Znam da me niste zaboravili.

PARSPROTOTOVICA

*Koketnim pokretom namešta frizuru i
pritom pogledom rešeta prazninu, kao da
nešto vidi.*

Glas, odista nisam. Lice... To već da.

GLAS VITALIJA

Pođite sa mnom i sve ću učiniti da Vam
se vratim u sećanje! Nemojte
dopustiti da tek tako odem! Učiniću sve
da me prepoznate!

2.

*Prijem u nekom salonu. Salon izlazi na
terasu, a prekoputa se vidi neveliki vrt.*

VITALIJE

Naglas se obraća društvu.

Koliko znam, danas, sedmog avgusta,
imendan imaju Viole!
Ima li tu neka Ljubica?

GLAS VITALIJA

Mora da se ovde nalazi jedna predivna
dama koja se baš tako zove i sve prisutne
prevazilazi lepotom.

Da, to je ona, eno tamo.

*Ljubica, sa druge strane salona, zablesne
Vitalija savršenom niskom zuba. Vitalije
nekoliko puta duboko udahne pa,
osmehujući se, zauzvrat klimne glavom, i
pohita u vrt prekoputa terase. Otkine jedan
struk ruže, potom još jedan. U vrtu, među
žbunovima hibiskusa i zlatne kiše, rastu
sve same ruže. Pobere sve cvetove i dotegli
puno naručje u salon. Očima traži Ljubicu,
ali ona je negde nestala. Na parket, tamo
gde dotični stoji, polako kaplje krv, sve zbog
ružinog trnja. Pojavljuje se Adam
Parsprototo u belom smokingu.*

ADAM PARSPROTOTO

Vitaliju.

Ako sam dobro obavешten, Vi ste ovde
domaćin.

VITALIJE

Dobro ste obavješteni. Ja sam Vitalije. A Vi ste...

ADAM PARSPROTOTO

Oprostite. Ja bih bio Adam Parsprototo.

VITALIJE

Tupo gledajući pred sebe, trudeći se da ne ispusti džinovski buket ruža.

Pa onda budite.

ADAM PARSPROTOTO

Pružna ruku, ali s obzirom na to da Vitalije trenutno ne može da mu uzvрати, zbunjeno ustukne.

Slučajno smo navratili. Pozvao nas je jedan poznanik, koji je i Vaš prijatelj, da dođemo, pa smo mislili da se nećete ljutiti, ako...

VITALIJE

Samo izvolite!

ADAM PARSPROTOTO

Čuo sam da su dame predložile da se posluženje servira u bašti, veće je tako toplo. Ja samo...

VITALIJE

Kako priliči dobrom domaćinu.

Normalno!

Adam Parsprototo se povlači. Plesni parovi uz kikut, baletskim krokom odskakuću na terasu, i nastavljaju da plešu tango u vrtu. Vitalije teškom mukom pojačava muziku, dok levom butinom i desnom rukom steže bodljikavi buket. Krv mu obilno lopi iz tela. Na vratima terase pojavljuje se Ljubica.

LjUBICA

Pa gde ste Vi? Svi Vas čekaju.

VITALIJE

Zar baš svi?

ADAM PARSPROTOTO

Čuje mu se glas iz vrta.

Ljubice!

LjUBICA

Osvrne se, a potom učini korak ka Vitaliju.

To je moj muž. Moram da krenem. Dođite i Vi, vrt je zaista prelep!

Okrene se na peti i pohita iz salona.

GLAS VITALIJA

Zaista beše divan.

3.

REZONER

Biće da je sam Janus, tip sa dva lica – koji je letos, tokom napada sopstvenog veltšmerca, skoro do smrti iscmakao neku stariju ženu, ali se posle, kako su pisale novine, tako pokajao da je, kad su ga spasli iz jezera što vonja po lipsotini, zagnjurivši stradalno lice u šake – zaboravio da ga više ne mogu prepoznati po osmehnutom licu.

Jezero, sa po jednim molom sa obe strane. Na svakom molu, poput para blizanaca, vidi se figura Parsprototovice. Između molova ljujuška se prazan čun. Jedna žena predstavlja eho druge.

PARSPROTOTOVICA

Čemu tvoj dolazak, Vitalije?

PARSPROTOTOVICA

Čemu tvoj odlazak, Vitalije?

Razmena reči ponavlja se još nekoliko puta.

GLAS VITALIJA

Sa upornom uspomenom na zavodljivost
jedne zrele žene, i sa jednom nikad
ostvarenom žudnjom u srcu, veslao sam
jezerom. Širio se blagi vonj na lipsotinu,
voda je mogla imati nekih dvadeset pet
stepeni.

PARSPROTOTOVICA

Zašto sam ti baš ja potrebna, Vitalije?

PARSPROTOTOVICA

Zašto ti više nisam ja potrebna, Vitalije?

GLAS VITALIJA

Znao sam da Parsprototovica stoji na
oronulom molu, i više mi ne maše, samo
gleda za mnom.

I stajaše tamo, pogleda uprtog u daljinu,
kao neko ko ne zna da li očekuje ili
ispraća odocnelu ljubav.

PARSPROTOTOVICA

Dobro mi došao, Vitalije!

PARSPROTOTOVICA

Ostaj mi zbogom, Vitalije!

4.

REZONER

Stojeći na prozorskoj dasci oseti da će,
otisnuvši se ka konačnoj odrednici, bez
usporavajućih krivina, pravo kao strela,
leteti ka svome cilju. Ipak, osvrnuti se ka
voljenom biću, s nadom da će u jednom
jedinom pogledu sve to potrajati čitavu
večnost, pošto su u postelji već bili blizu
onoga što stručna literatura naziva
slepom ljubavlju.

*Francuski krevet, ispred njega TV, čiji
ekran može videti i publika. Na zadnjem
zidu prozor.*

*Pojavljuju se Žena i Muškarac, ležu
u krevet.*

MUŠKARAC

Pali televizor, ravnodušnim glasom.

Kuda idemo večeras?

ŽENA

Pa možemo svuda!

*U filmu koji gledaju neko upravo pada kroz
prozor.*

MUŠKARAC

Kladim se da je gurnuta.

ŽENA

Kladim se da nije!

MUŠKARAC

Pušta mašti na volju.

*Ubica je mogao biti bivši komandos-
padobranac, kome su u međuvremenu
dokurčile žrtve za domovinu, te je
posledično sanjario o neotvorenim
padobranima i vertikalnim slobodnim
padovima. Onda je zgrabio ovu Ženu i
gurnuo je. Bum, tras!*

ŽENA

Ti sve znaš.

MUŠKARAC

*Nemojmo preterivati. Ali platiću kiriju za
sledeći mesec.*

ŽENA

*Privije se uz Muškarca.
Ja bih ipak da odemo nekud.*

MUŠKARAC

Uporno zuri u TV.

Gledaj, još uvek pada!

*Na ekranu se vidi suncem obasjana šuma
kako se vrti ukруг.*

ŽENA

*Podigne glavu sa Muškarčevog ramena,
potom sedne. Namesti kosu, zagonetno se
smeši.*

*Volela bih da malo prošetam tom lepom
šumom.*

*Ide prema prozoru, pa se okrene i gleda ka
njemu. Netremice ga gleda, čak i kada kao
od majke rođena, malo povijena, stoji na
prozorskoj dasci, leđima okrenuta dubini
od deset spratova. Iz dubine se čuje ulični
žamor. Muškarac blesavo ustaje i pravi
jedan neodlučan korak u pravcu prozora.*

*Gledaju se u oči kao da igraju crvene
rukavice: ti udaraš, ja povlačim. Još jedan
korak, još samo jedan metar, i onda se
Muškarac baca napred, prasne mu rebro
pri sudaru sa prozorskom daskom. Gor-
njim delom tela je sasvim nagnut, jednom
rukom se drži za prozorski ram, dok
drugom kao da drži Ženu. Posle kraćeg
vremena celo telo počinje da mu podrhtava.*

GLAS VITALIJA

*Prstima je valjda još dodirivao ispruženu
ruku. Ili se to samo tako činilo, u tom
neopisivom trenutku, koji nije bio drugo
do beskrajno malo rastojanje, jedva
osetna razlika između jagodica njihovih
prstiju, tamo gde se izvija iskra života. Ali
njima je pošlo za rukom. Muškarac uspe
da zadrži voljenu koja je, držeći se za
puku nameru dodira, jedino znala da sve
dok se Muškarac naginje za njom, ona
ima da lebdi.*

5.

REZONER

Jadnik, liči na malaksalog magarca.

*Ogromni ud zaklatiće se još nekoliko
puta, poput klatna dotrajalog sata; ono što
ga održava u životu više nije vreme već
tek koprenasta žudnja, žudnji slična
izmaglica. Poslednji Veliki Osećaj, što
vodi računa o prolaznosti, kao pukoj
anesteziji.*

*Unutrašnjost sobe. Parsprototo ulazi, ide
ka svojoj fotelji. Spolja se čuje zveckanje
čaja.*

PARSPROTOTOVICA

*Pokazuje ljupke znake blage senilnosti,
čaje sa sokom od ribizle sudaraju se na
poslužavniku dok nutka svoju snaju.
Hoćeš li leda u to tvoje kako-se-zove?
Parsprototo podiže glavu i počinje da se
ceri. Ljubica se isto osmehuje, i gleda na
svekra s tobožnjim prekorom.*

*Parsprototovica se bori sa trenutnim
gubitkom sećanja.*

*Hoćeš ili nećeš? Šta si ono rekla, kćeri?
Bućne kocku leda u Ljubičinu čašu.*

LjUBICA

Hvala!

*Rukom pravi lagane, kružne pokrete, da
bi se kocka leda što pre otopila.
Parsprototo bestidno zadržava blentavi
pogled na snaji.*

PARSPROTOTOVICA

A Adam, kada stiže kući?

LjUBICA

*Trese čašu s pićem i malko otpija.
Parsprototo zuri u sadržinu čaše.
Adam? Ne znam, nije telefonirao.*

PARSPROTOTO
Već se skoro otopio.

LjUBICA
Molim?

PARSPROTOTO
Led.

LjUBICA
Prekrsti svoje duge noge, i zaveli se u stolici. Odjednom postaje pričljiva.
Onomad, na jednoj sedeljci, malo je falilo da dobijem buket ruža od domaćina. Na Violin dan. Pravila sam se da ne primećujem da je bio namenjen meni. Da sam ga primila, sigurno bi mi pokidao haljinu, bio je tako ogroman.

PARSPROTOTO
Drhtavim glasom.
Bila bi to velika šteta. Ruža je opasan cvet!

LjUBICA
Nevino.
Baš ih je bio uzbrao u bašti.

PARSPROTOTO
Muštrajući snaju.
Dobrano bi Vas izbockao!

PARSPROTOTOVICA
Neuspešno pokušava da se uključi u razgovor, bakćući se sitnim kolačima.
Ko? Adam?

LjUBICA
Ne, Adam nije poznavao Vitalija, slučajno smo se našli u tom društvu.

PARSPROTOTO
Gde ste se našli?

LjUBICA
Predusretljivo pojašnjava.
U nepoznatom društvu, gde samo što nisam bila dobila cveće!

PARSPROTOTO
Ne može više da se suzdrži.
Nije ni čudo, kad imaš tako dobro dupel!
U naletu zbunjenosti ispušta cigaretu. Kad se nagnuo da je podigne, glasno pušta vetar.

LjUBICA
Ponižena, ustaje.
Moram da krenem, možda će Vam sin telefonirati, danas posle podne.

PARSPROTOTOVICA
Umirena, gleda u snaju.
Znači, Adam je telefonirao. Dobro. Hoćeš li još soka? Doneću leda.

LjUBICA
Ne... Svejedno.

6.

REZONER
Ima kada ti pulsira međ nogama. Nije to ni život, ni smrt, pa čak ni polnost. To je ambicija Davida, radoznalost Bonda, žal opata za supružnicom, potreba ptice za hranilicom. Neka te bog sačuva od „sjeba” – đavolja je to rabota, mada sa strane izgleda kao da avangardista Kašak menja šešire!

Vitalije je još dete, ima oko dvanaest leta. Noć je, spava u svom krevetu. Odjednom se prolama strahovit krik, na šta se on budi i seda. Pojačavanjem svetla, vidi se

*unutrašnjost sobe. Kuma sedi u naslonjači,
nasuprot nje Vitalijeva mati.*

VITALIJEV GLAS

Sanjao sam san koji mi se uvek vraćao, u
kome se moja Kuma strahovito dere.

Inače beše mirna žena, psiholog, autor
stručnih knjiga. Zato sam se i čudio čemu
tolika dreka. Otad sam na nju gledao sa
izvesnim podozrenjem.

KUMA

Vitalijevoj majci.

Promenio ti se sin! Postao je nekako
zreliji, pogled ga odaje. Rekla bih da se
radi o posmatračkom tipu. Prvo osmotri,
a tek onda deluje.

VITALIJEV GLAS

A nisam radio ništa drugo do krišom
posmatrao kako sedi i ispija svoj čaj.
Skrozirao sam joj lice, njegovu blago
opuštenu kožu, misleći kako joj baš ta
mlitava koža omogućuje da otvara usta,
koliko god je volja. Posle sam postajao sve
nervozniji, jer sam se plašio da se to može
desiti u svakom trenutku, pa i tokom
neke mirne, popodnevne posete.

U sobi sedi više osoba, tiho razgovaraju.

*Čedo Vitalije ih posmatra sa strane, iz
kreveta. Uto Kuma počinje da otvara usta,
kao da će da se prodere. Čedo se uplaši,
rukama brzo prekriva oči. Deranje
izostaje, razgovor se mirno nastavlja.*

Potajno sam sebe krivio zbog svega, jer
ona nije mogla znati da sam ja učinio da
se dere u mom snu, što je skoro isto kao
da sam je zamislio голу, ili da sam je
uvrebao kako čačka nos. Postideo sam se,
ali sam ipak povremeno bacao pogled na

nju, dok je sedela u našoj dnevnoj sobi.
Krišom sam procenjivao da li je stvarno
kadra da se tako prodere, i redovno bih
prosudio da jeste, ali tek pošto bih je
posmatrao duže vreme.

*Čedo opet posmatra svoju Kumu, ali ovaj
put kao da je provocira. Kuma najzad
ispušta krik. Dečak uplašeno zapušava uši,
dok ostali mirno nastavljaju da
razgovaraju, kao da se ništa ne dešava.*

Zato sam je, nakon izvesnog vremena,
kad bih je sreo kod nas, svesno izbegavao.
Neka se komotno dere kod svoje kuće, gde
je niko ne čuje, i neka to ostane naša
tajna, ja se neću izlanuti, to je sigurno.

Kad bolje razmislim, nije mi smetalo
deranje kao takvo, njegov prodorni
tonalitet koji je obuhvatao sve moguće
frekvencije, već to što bi se Kumi tokom
deranja tako izobličilo lice, proširila usta,
zablistale oči, da me je to baš plašilo.

Pogotovo što je cela scena počinjala
naprasno, neočekivano poput eksplozije,
kao u horor filmu.

7.

REZONER

Anđeli će se pre ili kasnije izrojiti iz
mraka, ponad beline duša, u nepoznatom
pravcu.

Docirajući.

Ovde je patos u tome što ga onde i nema.

Ispraznio se, zajedno s pomrčinom.
*Jutro u sobi Čeda Vitalija. Majka namešta
krevete. Potom strgne čaršav sa postelje i
izbliže ga posmatra. Onda zamišljeno
pogleda kroz prozor.*

MATI

Vitalije!

Dete dolazi, u pižami, mati govori o nečem sasvim drugom – da se dobro obuče pre izlaska na ulicu. On, međutim, sluti zašto ga je zvala.

GLAS VITALIJA

Prva noćna polucija zatekla me je bar toliko nesprenog i prepadnutog, kao vriska moje Kume. Razlika između njih sastojala se u tome što nisam znao koji san predstavlja kaznu, a zbog kojeg od njih sam kažnjen. Nesporno da je ovaj poslednji bio zanimljiviji, mada nije prošao bez posledica.

MATI

Još uvek steže čaršav, dok se obraća sinu.

Obećala sam da ćemo je potražiti oko jedanaest časova. I tako će biti. Ne treba da se bojiš, pa ona je samo jedan psiholog, neće te ni pipnuti. Razgovaraćete. Rutinski pregled, ništa drugo.

ČEDO VITALIJE

Rutinski?!

MATI

To znači opšti, uobičajen.

ČEDO VITALIJE

A kako može biti uobičajen, kada mi to još nikada nisu radili?

MATI

Ne filozofiraj, Kuma ti je najbolji psiholog u okolini!

Dečak mrzovoljno počinje da se oblači, mati ne zna da li da se okrene ili da gleda. Nehotice zadrži pogled na sinu. Najзад, ipak baca pogled kroz prozor.

GLAS VITALIJA

Prolazile su nedelje, a moja krštena Kuma, koju su po mom mišljenju još uvek razdirali veliki unutrašnji sukobi, posle izvesnog vremena sve slabije se oglašavala. Kao da je želela da me izbavi od same sebe, na kraju je više kao uzdisala, mada je i tako podosta otvarala usta, poput Metro-Goldwin-Majerovog lava. Prilikom svojih redovnih noćnih poseta, značajno bi me gledala, znajući da samo nju čekam.

U tami, kao neko priviđenje, pred krevetom Čeda Vitalija pojavljuje se Kuma. Vidi joj se samo lice, pući usne, miče nosom, trza kapcima. Ali nikako da pusti krik.

GLAS VITALIJA

Sećam se da su mi posle izvesnog vremena jako dosadile ove žive slike.

ČEDO VITALIJE

Drekni već jednom, šta čekaš!

GLAS VITALIJA

Posle me je majka stvarno odvela kod dečjeg psihologa, odnosno kod te iste Kume. Ispunio sam nekoliko testova, odgovorio na nekoliko pitanja, na šta je ona zaključila da sam duboko zaglibio u pubertetu.

KUMA

Stoji iza nekog stola. Beli mantil joj je umereno zategnut. Korakne prema dečaku, i pomiluje ga po glavi. Od sada ne treba da me čekaš.

ČEDO VITALIJE

Već se sprema da krene.

Ali zašto više ne vičete u mojim snovima?

KUMA

Za tim više nema potrebe. Od sada ću ti
pevati uspavanke.

8.

REZONER

Beše tako lepa kao da je zaspala. Videći je
onako svečano obučenju, pomirili su se da
je pokojna. Pratili su je tako tiho i skro-
mnu, a pritom još i mladu, sa silom
preostalog vremena na „onom svetu”.
Na ulici se polako formira manja grupa
ljudi, i svi gledaju gore, kao da posmatraju
vrh neke kule. Ljubica ide prema grupi,
ali kao da je uopšte ne primećuje. Ozbilj-
nog izraza lica, kao kod onih žena koje
iritira baš to što se upravo ljute. Stigne do
gomile, tamo počinju da je gurkaju,
nekoliko mladića, koristeći priliku,
bezobrazno se pripija uz nju. Vitalije stoji
tamo u masi, očima tražeći Ljubicu.

1. PROLAZNIK

Obraća se Ljubici.

Da li ste videli onu Ženu što je pala?

LjUBICA

Ostavite me na miru!

1. PROLAZNIK

Kažu da je nestala. Kao da je progutala
zemlja.

LjUBICA

Ništa ja ne znam. Pustite me!

REZONER

Napravi sebi put kroz gomilu
ožalošćenih, a kada su je pitali šta joj je
bila pokojnica, preblede, i prestrašeno se

udalji, ponad povorke, put zagasitih
oblaka.

Kola hitne pomoći jezde svirajući.

*Vitalije spazi Ljubicu kako se probija kroz
znatiželjnike, žureći dalje. Krene za njom i
oslovi je.*

VITALIJE

Dobar dan želim, da je po Vama, mogao
bi ceo grad da se sruši.

LjUBICA

*I ne pogledavši ga, odgovara mu preko
ramena.*

Zašto mislite? Zato što ne zijam ovde sa
ostalima?

VITALIJE

Ne, već zato što me ne prepoznajete.

LjUBICA

Stane, okrene se.

A, to ste Vi! Sad sam se setila. Beše dobar
onaj tulum u baštici, na obali jezera.

VITALIJE

Ostali ste mi nešto dužni. To, da ćete
primiti od mene buket ruža.

LjUBICA

Zgroženo.

Ona Žena se survala. Slomila je kičmu na
tri mesta, karlica joj je zdrobljena, ima
prelom baze lobanje.

VITALIJE

A njeno srce?

LjUBICA

Srce? Nemojte me zasmejavati!
*Kao da se na trenutak pogubila, a onda
zbrkano nastavlja.*

Odakle Vam ideja da bih od Vas prihvatila bilo šta? Samo sam pomislila na njega. Na buket. Ili na Vas. Ali više nikada se neću izložiti tako opasnoj avanturi, na koju me je naveo jedan Vaš netremični pogled!

VITALIJE

I sa mnom se desilo isto! Grešite, ako mislite da...

LjUBICA

Nema greške! Sada pogotovo ne! Znete li kada možemo da dozvolimo sebi grešku? Pokazuje naviše, onamo, odakle je skočila ona Žena.

Pre nego što počnemo da padamo! Uto joj polako krene krv iz nosa i začas joj umrlja haljinu. Posrne, ali se sabere, s namerom da krene dalje. Vitalije se trgne. Prevlači dlanom po njenoj ruci, dotakavši joj i potiljak. Ljubica ga odgurne od sebe. Šta se pravite Toša? Sledeći put ćete se Vi sručiti u ambis, tu me secite ako se i Vi jednom ne strmeknete. Bolje pripazite kome poklanjate bukete ruža! Vi, žigolo!

9.

REZONER

Kada odzvanja tišina to je kao da buka proizvodi ćutanje. Ali džaba osluškuješ, jer ono što zvoni su tvoje uši. To zadovoljstvo je žudno i nezasito, poput zrikanja zrikavaca. Gde mu je kraj, tu je i početak.

Soba.

Zvoni telefon. Iz kupatila dopiru zvuci povlačenja vode u ve-ceu.

PARSPROTOTOVICA

Ne diže slušalicu, samo govori.
Stan Parsprototoovih. Ti si, Adame?
Telefon i dalje zvoni.

PARSPROTOTO

Viče odnekud.
Digni telefon!

PARSPROTOTOVICA

Dobro, dići ću!
Podigne slušalicu. Pravi uvrnutu grimasu,
da bi što bolje čula.
Stan Parsprototoovih. Ti si, sine? Ne
čujem, govori glasnije.

PARSPROTOTO

Ko je to?

PARSPROTOTOVICA

Jao, izvinite, mislila sam da je Adam!
Molim? Ko? Na obali nekog jezera? Ah, pa
to je bilo jako davno, ima već dvadesetak
godina. Bože! Ne mogu da shvatim kako
ste me uopšte pronašli.

PARSPROTOTO

Je li to Adam?

PARSPROTOTOVICA

Nije, samo me muž pita sa kim
razgovaram. Molim? Da se sretne? Ne,
to nije moguće.
Rukom ispravlja haljinu i polako se okreće
prema kupatilu.
Začepi već, seronjo matori, ne vidiš da
telefoniram!
Opet prislanja slušalicu uz uvo, ali se već
samo smeška u nju.

10.

REZONER

Osećao je: ako ga sudbina maćehinski ne izigra, sada bi mogao da je zadrži. A posle: živeti čisto, snežnobelo, sa nedeljnim šopinзима, i kad smo već tu, ne zaboravimo – mada dama to nije mogla znati – on je uveliko imao kuću. Nema veze, sve dok ga sopstvena ljubav drži iznad ambisa na niti paučine, nema survavanja.

U sobi se vidi gola zadnjica Muškarca koji se duboko naginje kroz prozor. Spolja, pred vratima stana, nakon uporne zvonjave, sve je glasnija galama. Čuju se reči naredbe, i nakon nekoliko minuta tišine, uz veliku buku, neko provaljuje vrata.

ŠEF

Stoj, ne mrdaj!

Muškarac nagnut kroz prozor ni da mrdne. Smirite se, neće biti nikakvih problema! Kraj! Game over! Sada ćemo Vam prići, a Vi ćete se polako uspraviti!

MUŠKARAC

Glasno stenje.

Neće moći.

ŠEF

Kako da ne! Pomislite na to: ako skočite za njom, time joj nećete pomoći!

MUŠKARAC

Nije momenat za popovanje!

ŠEF

Mislite na to kako ste se upoznali.

MUŠKARAC

Sa blagim prekorom.

Baš na to mislim.

ŠEF

Kada to ono beše?

MUŠKARAC

Zimus, na Svetog Nikolu.

ŠEF

Poljubili ste je?

MUŠKARAC

Tada još ne.

ŠEF

Ali ste legli s njom.

MUŠKARAC

Kako znate?

ŠEF

Znalački se iskašljava.

Onda je ispoštujte tako što ćete Vi nastaviti da živite!

MUŠKARAC

Sada joj pružam ono što njoj može da produži život.

ŠEF

Razumem ja Vas, ali to nema nikakvog smisla.

MUŠKARAC

Sve je umorniji.

Mislite Vi.

ŠEF

Ono što ste jednom pokvarili, ne možete popraviti svojim trčenjem.

MUŠKARAC

Ništa nisam pokvario.

ŠEF

Ali veza vam se nasukala, zar ne?

MUŠKARAC

Nisam očekivao da ćete se spotaći o takvu sitnicu.

ŠEF

Da sada stoji ovdje u sobi, i da Vas može videti, imala bi svoje mišljenje o Vama!

MUŠKARAC

Imala bi ga i da je sada pustim!
Ostali policajci se sašaptavaju.

1. POLICAJAC

Ajte, molim Vas, jadrnica je već odavno pala!

ŠEF

Nastoji da se ponaša obično.
Imate li kafe kod kuće?

MUŠKARAC

Samrtničkim glasom.
U kuhinji, iznad štednjaka. Ima i mleka u prahu.
Onaj 1. policajac namiguje na ostale.

2. POLICAJAC

I Vi želite, zar ne?

MUŠKARAC

Držite me za ludog?

1. POLICAJAC

Zašto? Jedna ruka Vam je slobodna!

MUŠKARAC

Zar ne vidite, njome se držim za prozorski okvir!
Čangrljanje u kuhinji, pa se čuje glas
2. policajca.

2. POLICAJAC

Hej, i ovdje ima jedan prozor!

ŠEF

Razbaškari se u fotelji.
Pa onda pogledaj kroz njega!
Otvaranje kuhinjskog prozora uz škripu.

2. POLICAJAC

Hej, pa ovaj stvarno drži nekoga! Onu žensku! Dragi bože!

ŠEF

To nije moguće.

1. POLICAJAC

Mislim da smo na dobrom mestu!
Bulevar Vaci, zar ne?

ŠEF

Pretura po knjigama na polici, pijuckajući kafu.
Svejedno, ionako neće još dugo izdržati!
Obraća se Muškarcu.
Volite Erkenja?

MUŠKARAC

Već se tresu od napora.
Nije bilo teško pogoditi, zar ne?

ŠEF

Onda bih Vam pročitao jednu jednominutnu novelu.

MUŠKARAC

Zašto, mislite da će to biti od pomoći?

ŠEF

Nisam siguran, ali deder da vidimo...
Ostali se smeštaju oko Šefa.

Dakle... Evo, na primer, ova: „U sobi se belasala samo gola zadnjica Muškarca, koji se nagnuo duboko kroz prozor.”

MUŠKARAC

Smejao bi se da može.

Šta to čitate, idiote, to nije Erkenj!

ŠEF

Pa onda ko je?

MUŠKARAC

To ja pišem, nisam još završio!

ŠEF

Ali na knjizi stoji da je Erkenj!

MUŠKARAC

To nema veze! Nijedan tekst nema ime!

ŠEF

Ali Vi ste, sudeći po ovome, Erkenj?

MUŠKARAC

Krele, kažem Vam da nisam Erkenj!

ŠEF

Kad biste Vi bili Erkenj, znali biste kako će se ovo završiti. No, kakav je kraj?

MUŠKARAC

Ja nisam Erkenj!

ŠEF

Razdere se.

Pa onda ko ste, baksuze jedan?

MUŠKARAC

Očajnički zacvili u ambis i polako se ispravlja. Okreće se, usne mu podrtavaju.

Lična karta mi je u džepu pantalona.

11.

REZONER

Ukočenom pokretu od pomoći je jedino novi pokret. Ili tuđa nega. Majko, snovi ne lažu, ali isto tako niko drugi mi neće odvezati kaiš sandala. Silna je stvar ako bedne zglobove i ukočena krsta uspešno zamene zglavna bedra i tanki stručak, i svaka kost čvrsto stane na svoje mesto.

ČEDO VITALIJE

Ispred ogromnog ogledala uvežbava jedan pokret, ali svaki put mu se učini banalnim i komičnim.

Ma hajde već jednom, no, šta čekaš!

Na sceni se pojavljuje Ujka u šašavom kaputu. Stoji, ne obraća pažnju na dečaka, gleda u publiku.

GLAS VITALIJA

Vrisku moje Kume, u snovima, zamenio je osobiti plesni pokret mog Ujke. Sve je počelo kao iz trka. Čudno, jer moj Ujka nikada nije trčao, pa čak ni onda kada je to bilo preporučljivo. Verovatno sam ga baš ja podstakao na trčanje, doduše sa malim zakašnjenjem, dok sam pokušavao da zamislim kako bi bilo da pre svakog odlučujućeg momenta u njemu proradi odbrambeni instinkt, na šta se Ujka napalio i poletno pustio u trk. Ali već u sledećem trenutku se načisto skamenio. U prvi mah to i nije bio tako neprijatan san, osim što mi je obuzimao celo telo, te bih se uvek probudio. Šteta što tada nisam mogao da se vidim u ogledalu, jer sam osećao da je pokret koji činim dok spavam savršen.

12.

REZONER

Nakon mnogo godina Vitalije je povadio iz očiju raspršene ćorke i ugledao svoju damu. Išla je ka njemu kao neko prožet mističnom žudnjom za pustolovinom, pošto je u futrolu spičio kolt koji se još dimio.

Obala jezera, sa molom. Vitalije i Parsprototovica sede na ivici mola.

GLAS VITALIJA

Samo jednoj osobi sam predočio, odnosno pokušao da izvedem Ujkin gest iz svojih snova. Naime, letovao sam sa drugovima na nekom jezeru i tamo upoznao ženu, dvadesetak godina stariju od mene. Svestan svog mladalačkog šarma, bario sam je iz dana u dan, tu ženu, koja je svojom zrelošću i trezvenim pogledima predstavljala pravi izazov za mene. Parsprototovica – jer tako se izvolela zvati, kršteno ime joj niko nije znao – nagrađivala je dobronamernim poluosmesima moja nastojanja, koja su redovno inklinirala prema nekoj visprenoj ili mističnoj temi.

VITALIJE

Zapravo sam zbunjen kad treba da razgovaram o nečemu što je za mene i te kako jasno, recimo o vremenskim tokovima ljudskih osećanja, koja na pozitivan način dopunjuju jedno drugo...

PARSPROTOTOVICA

Oh, nemojte se truditi zbog mene, ja ionako uživam u Vašem društvu. Vi ste zaista prijatan mladić!

VITALIJE

Hvala! Ali da li Vam je poznato da ljubav predstavlja doba koje bez ostatka sadrži osobene znake naših ličnosti? Saglasno učenju starogrčkih filozofa, to je vreme za sušti *principium individuationis*, odnosno princip individuacije, koji naš osećajni život saobražava telu. I...

GLAS VITALIJA

...govorio sam joj o razlikama između *vremešnosti* i *vremenitosti*, o načinima prikrivanja starenja mudrim dnevnim rasporedom vremena, o nadasve bitnoj ulozi ljubavi u ljudskom životu, pošto se, u transcendentalnom smislu, upravo tu prelama poimanje temporalnosti, zahvaljujući čemu čovek, kao da lebdi u svemiru, nimalo ne stari.

PARSPROTOTOVICA

Sve jače upija Vitalijeve reči.

To je stvarno zanimljivo! I mislite da sve to vodi ka приметnim, odnosno i golim okom vidljivim promenama?

VITALIJE

Van svake sumnje! Pa naše telo reaguje psihosomatski na toliko duševnih stanja!

GLAS VITALIJA

Kada sam dostigao tačku u kojoj je svest o kraju ono što zgušnjava naš doživljaj života, sa smenama zadovoljstva i patnje, uvideo sam da moje reči zaista duboko utiču na nju.

Ohrabren učinkom, prešao sam na detaljan opis svojih snova. Očekujući mnogo od draži ličnih osećanja, ispričao

sam joj san sa svojom krštenom Kumom i pomenuo Ujkin skulpturalni pokret. Ovo poslednje, možda, nije trebalo.

PARSPROTOTOVICA

Požudno se smeška.

Rečju, Vaša Kuma je, ako sam dobro razumela, supruga Vašeg Ujke. I nakon njenog apela, u snovima, odjednom se pojavljuje Ujka glavom, i počinje da pleše.

To je veoma zanimljivo! Štaviše, čudnovato!

VITALIJE

A koji san nije čudnovat?

PARSPROTOTOVICA

Dobro, dobro, pubertet ima odgovor na sve! Vaš Ujka sigurno voli da pleše!

VITALIJE

Sve je zbunjeniji.

Baš naprotiv! U tome i jeste stvar što ne voli. Napravio je samo jedan pokret, na samom početku plesa, a onda se ukrutio, kao da...

PARSPROTOTOVICA

Kao da?

VITALIJE

Kao da se predomislio. Čekajte samo! *Ustane, koncentriše se, pa zauzme zamišljenu pozu: obe ruke savijene u laktovima, jedna ispružena unapred, druga unazad. Lupi jednom nogom, a drugu izbacila unazad, pri čemu mu se glava okreće u stranu, dok mu se vrat napreže do pucanja. Ali nije zadovoljan sobom, opet pokušava. Pa onda opet iznova. Slike se smenjuju jedna za drugom, Vitalije sve malodušnije traga za pozom iz snova.*

PARSPROTOTOVICA

Aha. Mislim da shvatam.

Malo otvori usta i počne glasno da se smeje. Za koji minut tako gromko, da Vitalije dolazi sebi.

VITALIJE

Zadihano.

Oprostite, nisam znao da mi neće uspeti...

Nešto nije u redu?

Ne dočekavši odgovor, odmahne rukom, i sve bešnje gleda na Parsprototovicu. U jednom momentu se čini da će se ustremiti na nju.

GLAS VITALIJA

Potom me je nešto obuzelo, neki bezobzirni nagon za produženjem vrste, i osetih da ću – kao da to i nisam ja – čim opet uzmognem da se krećem, učiniti svojom smejuljavu Parsprototovicu, tamo, nasred samog mola.

VITALIJE

Sasvim iscrpljen, prvo polako klekne, pa sedne kraj kikutave žene.

Trebalo bi da se uzverem na nju. Sad bi se trebalo uzverati!

GLAS VITALIJA

I sve se svelo na to, da sam, boreći se sa sobom, s knedlom u grlu, iščekao da se ona postepeno zaljubi u mene.

13.

REZONER

I šlager veli da „ovde glase ostavljene slušam”. Lepa stvar, ali da bih mogao da ih čujem, morao bih i ja da ostanem tu. Odnosno, drugi može meni da ostavlja

glasove, ali kome ja da ostavim svoje,
kada tamo više nema nikoga?
Unutrašnjost sobe. Nameštaj zbrda-zdola.
Otvoren prozor na zadnjem zidu.

GLAS VITALIJA

Pošto odvedoše čoveka, stan na desetom
spratu ostade prazan, punih deset
godina. Doduše, čovek je još stigao nešto
da dovikne s praga otvorenih vrata, u
poslednjem trenutku, dok su ga gurali
napolje, sve u nadi da će tako i od njega
nešto ostati tu, da će talasi njegovog glasa
zapljusnuti sve kutke malenoga stana,
zaposednuvši prostore prošlih divota i
briga, da će se prostreti na zamrle
pokrete, i oživeti ih, odagnavši nekoliko
proteklih sati nepojamne sadašnjice.

ŠEF

Glas mu se čuje izdaleka.
Kafa je bila bljak! Shvatate? To je ovde
osnovni problem! Skoro ste me otrovali,
krele jedan!
Zvuci gušanja, odjek koraka.

MUŠKARAC

Kuda me vodite? Na saslušanje? Pa sami
ste videli, i vi ste bili tamo! Nisam više
mogao da je držim!
Čekajte, moram da se vratim, da još
jednom proverim, da li sam isključio gas i
struju! Čekajte!

14.

REZONER

Tek onda su shvatili šta je nepravda, kada
su, dreždeći na nekakvoj klupi, mentalno
smrvljeni, videli kako se otvaraju vrata,
ta krezuba usta vlasti i kao da krezubost

boli, neko se iznutra oglasio namučenim
glasom, izvolite ili nemojte izvoleti, i neka
mu ne zamazuju oči, jer on dobro zna da,
sve dok ne nađe neki bolji posao, mora da
se zadovolji bednim statusom pod
državnim znamenjem.

ADAM PARSPROTOTO

Cvokoće, pružajući ruke.
Gospode, kao da se nalazim u frižideru!
Ja sam Adam Parsprototo, znate, sin
starog Parsprototoa.

KUMA

Smerno.
Znam. A ja sam pak samo jedna Kuma,
krštena Kuma svoga kumčeta Vitalija.
*Na vratima opet zablistаше pompezna
državna znamenja.*

ADAM PARSPROTOTO

Vadi dve jabuke, jednu pruža Kumi.
Evo Adama kako nudi Evu. Izvoljevajte!

KUMA

Uzme jabuku.
Ja se ne zovem tako.

ADAM PARSPROTOTO

Oprostite. Kad već čekamo, mislio sam...
*Izvesno vreme svako grize svoju jabuku
bez reči, da bi onda Adam izvukao iz svoje
ogromnog crva.*
Organska proizvodnja!

KUMA

Nemojte biti neukusni! Vidite li ono
državno znamenje na vratima?

ADAM PARSPROTOTO

Punim ustima.
Vidim!

KUMA

Ne čudi Vas što je pričvršćeno na vrata
kancelarije?

ADAM PARSPROTOTO

Zašto bi me čudilo? Pa ovo je
Ministarstvo zdravlja! Zato ovde tako
dobro funkcioniše klima!

KUMA

I meni je dobro poznato gde se nalazimo,
pa ipak bih napravila jednu probu!
*Ustane, približi se vratima, i kucka po
znamenju. Ne zadugo, iz dima koji kulja iz
kancelarije, pojavi se Gospođa koja puši.
Po pokretima joj se vidi da je nekada mogla
biti plesačica.*

GOSPOĐA KOJA PUŠI

Ovde je zabranjeno pušenje!
*Adam Parsprototo i Kuma se uzrujano
zgedaju.*

KUMA

Satima čekamo da nas pustite kod
gospodina adjunkta!

GOSPOĐA KOJA PUŠI

Kojim poslom?

KUMA

Izvergla.

„Uloga čekanja u endogenoj dijagnostici
frustracija kod odraslih.”
Gospodin adjunkt je moj stručni lektor.

ADAM PARSPROTOTO

A ja bih želeo da sa gospodinom
adjunktom porazgovaram o svom ocu.
Senilna hiperseksualnost.

GOSPOĐA KOJA PUŠI

Razumem. Nažalost, nisam ja ta koja
može da vas pusti već moja koleginica.

ADAM PARSPROTOTO

Ali zar ipak ne bismo mogli da uđemo,
ako ste već...
Odgrize parče jabuke.

GOSPOĐA KOJA PUŠI

Ne, jer je to koleginičin posao, da vas
pusti unutra.

KUMA

Gubi strpljenje.
Pa gde je onda, dovraga?

GOSPOĐA KOJA PUŠI

Pazari kaput sa postavom od blata,
sigurno ste slušali o tome, nedavno je
prikazan na jednoj modnoj reviji u
Kazanju, kod nas su to preuzele čak dve
TV stanice.

KUMA

*Lagano ustane i ispreči se pred Gospođu
koja puši, dok je Adam Parsprototo
otpozadi vuče za suknju.*
Ma nemojte!
*Suknja ostane u Adamovim rukama.
Kumina guzica je utegnuta u roze gaćice.*

GOSPOĐA KOJA PUŠI

Spontano počinja da objašnjava.
No dobro, evo ispričaću vam sve po redu.
Kao postava se koristi dopola osušeno
blato, na šta dolaze dva sloja flamanske
čoje, pa tri reda japanske svile. Blato
ispod toga savršeno vezuje, da bi, čim
neko obuče kaput i malko se oznoji, od
toplote i vlage opet postalo elastično, i od
tog momenta nema te jagnjeće kože,
vatelina ili parheta koji bi bolje grejali.

KUMA

*Malo je zbuni ovaj monolog. U nedoumici
gleda na bivšu igračicu.*

Ali kako je moguće u tom kaputu smesta
se oznojiti?

GOSPOĐA KOJA PUŠI

Isključivo od muke, jer je ovaj kaput
ekstremno tvrd, a osim toga i prilično
težak.

ADAM PARSPROTOTO

Koliko kila otprilike?

GOSPOĐA KOJA PUŠI

Najmanje trideset.

KUMA

Zamisli se.

I meni treba jedan takav kaput.

GOSPOĐA KOJA PUŠI

*Napravi jedan korak, i razdvojenih kolena
spušta se u graciozan „pli”.*

KUMA

I kada vam se vraća koleginica?

GOSPOĐA KOJA PUŠI

Pre sudnjeg dana zasigurno ne.
Odskakuće sitnim „šase” koracima
i u trenu nestaje iza vrata.

*Adamu u grlu zastaje čutka jabuke. Tek sad
primećuje da mu je Kumina suknja ostala u
ruci. Zamaše njome, ali se već uveliko davi.
Kuma se malo ljutne što vidi svoju suknju u
rukama nepoznatog muškarca, ali onda
nekoliko puta snažno udari Adama
Parsprototoa, na šta ovaj, tokom
gromoglasnog iskašljavanja, daleko
ispljune čutku jabuke.*

15.

REZONER

Ako igde ima ičega, preko čega se može
nekuda dospeti, e, onda će to biti tamo.
Istočno od raja.

*Ogromna kapija, širom otvorena.
Muškarac i Žena, s rukom u ruci, šetaju
prema njoj.*

MUŠKARAC

Neka kaže ko šta hoće, lepo je ovde!
Popneš se na ludaju i vidiš kraj sveta!
*Da bi to nekako isprobao, napravi nekoliko
koraka izdignut na prste.*

ŽENA

Mrzovoljno.
Kad ćemo već stići?

MUŠKARAC

Ali draga, kao što vidiš, stigli smo.

ŽENA

Da, vidim, vidim.
*Hodaju ka kapiji, koja se sve više udaljava
od njih.*

16.

GLAS VITALIJA

Zastrašujući, a pritom ipak pitom,
naprasit, a ipak staložen. Takav beše moj
Ujka, koji se činio veliki jer su mu dali
dva broja veći kaljavi kaput iz izloga. Plus
pokret, koji je krenuo brzinom minskog
gelera! Ali, moj Ujka je bez obzira na to
ostao lepo očešljan, osim što se malo
upario u kaljavom kaputu.

*Vitalije prolazi pored jednog blistavog
izloga. Nakon nekoliko koraka biva ošinit
utiskom da maneken koji nosi moderan*

*kaljavi kaput nije niko drugi do njegov
Ujka. Osvrne se. Ujka, čim ugleda Vitalija,
zauzima svoju famoznu pozu i, kao da se
samo šalio, razvlači usne u osmeh, te
poziva sestrića u izlog.*

UJKA

I ne pitaj kako sam dospao ovamo!

VITALIJE

*Napravi iznenađen izraz.
A Vi, kako ste dospeli ovamo?*

UJKA

E pa, treba da znaš da sam za vreme rata
bio vojni zarobljenik u Kazanju.

VITALIJE

Znam, pominjala mi je Kuma.

UJKA

Hladno, gadno, pa smo nekako dopešačili
kući, čuo si već za tu priču.

VITALIJE

Jesam.

UJKA

Značajno gleda na sestrića.

I eto, usput mi je pala na pamet ideja –
kako bi se mogao učiniti toplijim izandali
vojnički šinjel.

VITALIJE

Znači, to je bila Vaša ideja?

UJKA

Načini teatralan gest.

Kao što vidiš! Toliko o tome! Samo što
smo onomad blato ušivali u malo lošiji
materijal.

Raširi peševe kaputa.

Sada je postava sasvim prilagođena i
blatu i koži. Možeš da je nosiš i na golo
telo koliko je topla.

VITALIJE

A da li neko zna da je to Vaš pronalazak?

UJKA

Samo ti. Ali to je dovoljno. Ne volim veliki
publicitet.

VITALIJE

Blagonaklono dodirne Ujku.

I nije Vam teško da ceo dan ovde stojite u
tome?

UJKA

Kad se umorim, otperjam bez traga i
glasa, pod sunce tuđeg neba!
*Smeje se hraćući, uzme zalet, ali – u skladu
sa poznatim činjenicama – opet se ukoči pri
pokušaju bekstva.*

17.

REZONER

Ovde sad ne nedostaje ništa jer
nedostatak nikad ne greši, uzalud se na
sva zvona zvoni, da uopšte postoji. Kada
na scenu stupi veniš, on će zaista sve
otkloniti.

Soba u neredu.

*Adam Parsprototo prelistava novine sedeći
u izlizanoj fotelji. Glasno mrmlja, klima
glavom, nešto podvlači. Sa ulice se čuje
kočenje i lupanje vratima auta. Ubrzo se
pojavljuju bolničari sa nosilima, na kojima
leži Ljubica. Bolničari spuštaju nosila,
Adam Parsprototo ih smešta da sednu,
nudi im piće i grabi novine u koje nervozno
upire prstom.*

ADAM PARSPROTOTO

Obraća se Ljubici.

Mislim da sam pronašao! Ovaj stan je kao
stvoren za nas!

LjUBICA

Očima umorno šara po tavanici.

Kakav stan?

ADAM PARSPROTOTO

Jednosoban, na Bulevaru Vaci. Već je
dopola namešten, na zidovima su
moderne jutane tapete.

LjUBICA

Sumnjičavo.

Na Bulevaru Vaci?

ADAM PARSPROTOTO

Da, tamo, ima i interfon.

LjUBICA

Okrene glavu.

Znam. I pola flaše veniša u kupatilu.

ADAM PARSPROTOTO

*Iznenadi se i kao da je tek sad primetio da
mu supruga leži na nosilima.*

Pola flaše veniša? Čekaj, a šta se to
dogodilo s tobom?

*Ali je Ljubica već utonula u dubok san,
negde na granici sna i nesvesti. Bolničari
tiho ustaju i odlaze.*

18.

GLAS VITALIJA

Moj Ujka inače nije bio ratoboran tip. Kad
bi se u kafani i upetljao u neku gužvu,
bilo je to zato što nije hteo da uzvрати

izazivačima. Uzalud bi ga provocirali,
gurkali, on je samo gledao u zadihano lice
protivnika, koji je po pravilu bio
neznanač, štaviše stranac u tome gradu, i
nije razumeo zašto je ovaj baš njega
izabrao. Mora da taj pogled, da njegov
pogled beše takav, da se svađalica još više
razjario. Naime, njegov pogled je krio ono
što još od tada nikako da shvate hronične
siledžije, ti frustrirani tipovi što pate od
kompleksa niže vrednosti: u njemu se
krila savršena apatija, iskrena, ubitačna,
kao kamen čvrsta ravnodušnost. Po mom
uverenju, u tim trenucima on beše
sasvim odsutan, doslovno bi se iselio iz
samog sebe, premestivši se na drugu
stolicu, da bi tamo nastavio da pijucka
vino. Otuda je do kraja posmatrao kako
njegovo sopstveno hladnokrvno biće
upija u sebe one masivne, destruktivne
energije koje, valjda pod dejstvom nekih
tajanstvenih razlika osmotskih pritisaka,
behu primorane da ispune njegovu,
Ujkinu, besadržajnu formu, što jeste telo
samo po sebi – čitava vasiona koja isijava
iz njegovih slepoočnica. Tada i stoga,
redovno bi izostajala svaka akcija i
napadač bi činjenicu da nije ni pomerio
protivnika proknjižio kao sopstvenu
pobedu, mada je moj Ujka posle svakog
sukoba, na neki čudnovat način,
napuštao krčmu s podlivima oko očiju ili
slomljenog nosa. On u tome nije video
ništa čudno, dok Kuma, koja je, uzgred
budi rečeno, bila njegova supruga, i te
kako jeste. Stoga je svaki njegov ponoćni
povratak kući u jedno značio duel njenih
prekornih pitanja i njegovih, više
neobaveštenih negoli odričnih, odgovora.
Ali bi se Kuma uvek sažalila na Ujku, koji

je pomirljivo nosio svoje stigme i nije mu padalo na pamet da istražuje njihovo poreklo. Sažaljenje je međutim u tom slučaju pravilo više štete nego koristi, znala je to i Kuma. Na svaki način je želela da utvrdi kako Ujka stiče te rane junačke, zarad kojih – a to je izjavio pod zakletvom – nije ni prstom mrdnuo. Ako neka žena voli svoja muža, s vremena na vreme mora da ga skine sa pijedestala, ali isto tako i da ga ponekad vzdigne u nebesa, da bi ga uopšte mogla voleti. Kumi je sve to bilo savršeno jasno. Ali to, da svog zakonitog muža, izubijanog namrtvo, mora da podiže sa patosa, a tek što je lepršao u rajskim visinama, pošto se borio za svoju stvar tako što se uopšte nije borio, tako nešto ni moja Kuma nije videla.

19.

REZONER

Adam Parsprototo nikada ni sa kim nije smeo da vuče prst. Niti da se muževno rukuje. Niti da se netremice upilji u nekog. Niti da preskače palicu u kolu. Niti s visine da gleda nadole. Zato je na prst natakao pečatni prsten. Žalio se na teniski lakat, dok su drugi stezali jedni drugima ruke. Pozabadao je sve palice kraj vreža. A jednom je, iza sna, srušio svoj viseći krevet.

Nesređeni dom Adama Parsprototoa i Ljubice. Ljubica je još uvek ležeći bolesnik.

LjUBICA

Neću da se selim u onaj stan na desetom spratu.

ADAM PARSPROTOTO

Zuri u pod, a potom uzima Ljubicu za prozračnu ruku.

Smesta sam pomislio na tebe, čim sam ocenio da je stančić prava bombona.

LjUBICA

Ne idem tamo da stanujem!

ADAM PARSPROTOTO

Pa nisi ga ni videla!

LjUBICA

Zbuni se.

Videla sam već na stotine takvih stanova.

ADAM PARSPROTOTO

Kad se oporaviš, otići ćemo da ga vidimo.

LjUBICA

A ako se ne oporavim?

ADAM PARSPROTOTO

Ali oporavićeš se!

Ljubica opet zaspi, u snu škripi zubima. Adam Parsprototo seda pored nje i hvata je za ruku. Umesto Ljubice, sad je to nekakva lutka. Adam joj broji prste, nežno ih rastavlja i počinje da se igra njenom rukom. Udara se njome, šamara sam sebe, miluje ženine prepone, mlati rukom na sve strane pokušavajući da upravlja njome. Zviždućući upola glasa, jednim snažnim pokretom iščupa ruku lutka Ljubice, skoči, zauzme mačevalačku pozu i nasrne na ženu, besomučno je ubadajući njenom istrgnutom rukom, da bi potom duboko udahnuo, razgrnuo pokrivač i, nanišanišivši, jednim snažnim udarcem zabio ruku na mesto. Potom seda na ivicu kreveta, zaklanja čelo sopstvenom rukom, dok mu ramena sitno podrhtavaju.

Sada ti padam na pamet, kad nisi sva svoja? Zašto me se ne setiš kada si pri svesti? Tada bih mogao biti neko! Shvataš? Tada bih možda mogao.

20.

REZONER

Pogled ga je svrdlao do samih kostiju, ali je on odolevao. Kao da je samo zato i postojao, uvek bi zastao tamo, gde bi ga tuđa sumanutost smesta uočila. Bio je spreman da toj čovekolikoj glini poruči: samo mirno, bez nervoze, novac je ionako potrošen, pola čaše špricera je na stolu, to je sve što je preostalo, i, naravno, ja, da se svakodnevno iznova potvrđujem, zaboravivši dolinu Dona i holesterol, pseće zaprege i Čoćosan. Bio je spreman da to izjavi, jer je iskustvom moguće sve rešiti. Stoga i nije čudo što je baš njemu, koji je pet godina glinom premazivao bedeme, na pamet pao kaljavi kaput. *Scena, podeljena jednim zidom na dva dela. Desno je trg ispred krčme, levo je unutrašnjost krčme.*

GLAS VITALIJA

Kuma je jednom uvrebala Ujku kako zvera sa čašom vina. *Kuma stoji ispred krčme i kroz razrez na zavesi motri na Ujku. Na vratima se pojavljuje neki Ševrdavi tip.*

ŠEVIRDAVI TIP

Opasno je ovde stajati, gospoja. A pogotovo kad se zavirkuje! Kad biste pošli sa mnom, sačuvali biste to svoje formasto dupence!

KUMA

A vi se tornjajte s tom svojom bezobličnom glavurdom, pre nego što je, zahvaljujući meni, ne izgubite!

ŠEVIRDAVI TIP

S respektom, sebi u bradu, sklanjajući se u stranu.

Bravo! Sa svojom bezobličnom glavom! Koju ću njenom zaslugom izgubiti! Nije loše!

Kuma i dalje motri na Ujku koji upravo započinje jednu bezizglednu tuču sa zdepastim momkom nalik na izbacivača. Već stoje jedan naspram drugog poput dva mačora, momak povremeno gurne Ujku, koji tad ustukne dva koraka unazad. Uopšte ne gleda u momka već nekud u ugao, kao da je tamo nešto što treba da uoči, odnosno pronađe, najverovatnije svoju nepostojeću hrabrost. Nakon trećeg nasrtaja, Kuma uleće u krčmu. Svi pogledi su prikovani na tu ženu uzvitlane kose i užarenih očiju. Ali čim je banula, već nakon dva koraka, ukopava se u mestu. Naime, vidi da Ujka pleše tango sam sa sobom, osmehom ozarenog lica, prepuštajući se dirljivom tekstu romanse „Ne reci nikad“, kao neko ko nikada neće reći da je kraj. A tipa sa izgledom izbacivača nigde nema. Kuma izvesno vreme stoji, gleda naokolo, ne veruje svojim očima. Ujka u međuvremenu pleše tango unazad, još samo nekoliko koraka ga deli od zida. Tu se Kuma okrene na peti i izađe iz krčme, da bi iznova virila kroz razrez prozorske zavese. Mladić sa izgledom izbacivača u istom trenutku levim krošeom snažno potkači Ujku, kome se od udarca glava okreće u stranu, baš prema razrezu zavese odakle ga Kuma posmatra.

Kuma ustukne i opet hrupi u krčmu. Sad već gledaju na nju kao na nekog ko namerno uznemirava mirno društvanje. Zvižde, prave primedbe na Kuminu guzu, poručuju joj da ne izigrava primernu suprugu jer se neće dobro provesti. Za to vreme Ujka, obuzet pulsiranjem tango muzike, upravo izvodi figure sa u stranu okrenutom glavom, mičući usnama dok nečujno peva. Momka sa izgledom izbacivača nigde nema. Kuma tad kroči prema Ujki, i nadasve odlučnim pokretom poziva ga na ples. Ujka se osmehuje, obuhvata Kumu rukom, i tesno priljubljeni nastavljaju tango udvoje.

UJKA

A kako si se ti ovde stvorila?

KUMA

Gde je nestao onaj mladić?

UJKA

Koji mladić?

KUMA

Gleda u Ujkine oči, i ne može a da ne vidi da mu je nos otečen i ljubičast, a kapci na pola koplja.

Nema veze, idemo kući.

Idemo kući.

Još čvršće privuče sebi Ujku, priljubi svoje lice uz njegovo, i tako plešu dalje.

21.

REZONER

Ono o čemu Parsprototo dosad nije govorio nije ženska već javna stvar. Javnost za neke uvek predstavlja nešto

posebno, što se samo zajednički dobro sagledava. To nešto što se samo zajednički dobro sagledava i predstavlja samu stvar. A oni na koje se stvar odnosi, koje ta stvar tangira, ne mogu biti predaleko od dotične stvari. Tangirati znači ticati se te zajedničke jedinstvene stvari i tako dospeti od jedan do dva. Ali više ne zajedno.

GLAS VITALIJA

Osećao je da u njegovom životu ima još mnogo neizrecivih stvari. Parsprototo je, kao „stari kadar”, i te kako poznao preživljavanje mimo svih moralnih obzira. Pozivajući se na godine i okolnosti, mogao je svakoga da ubedi da se tada nije moglo drugačije napredovati. Što bi značilo jedan stepen bolje od ostalih. Jer preživljavanje, i u jednom već koliko-toliko civilizovanom društvu, ne znači samo to. Odnosno, ne znači da se u potrazi za koricom hleba čovek spasava smrti od gladi. Preživeti, naime, znači nadživeti druge. Ne samo kvantitativno već i kvalitativno. Ako dobijemo tek mrvicu više, već možemo mahati iznad tuđih glava dičnom zastavom preživljavanja. Parsprototo je, doduše skromno, takve zastave sakupljao u mladosti, što je i urodilo plodom. Prvo: osim samih zastava (ovde se misli na prave, revolucionarne, kao i na one sa sportskih dešavanja), stekao je i lepu zbirku transparentata, sa kojih su, kao stožeri prohujalog doba, nemo svedočili najrazličitiji visokoumni i poletni simboli. Drugo: ideološka vrednost transparentata se s vremenom transformisala u osnovnu, fizičku vrednost, kada je dobro osušeno drvo emitovalo toplotnu

energiju, sada već ispod kazana postavljenog pored Parsprototoove vikendice. Treće: ovo je uticalo i na Parsprototoovo raspoloženje, jer se tako, zajedno sa državom, oslobodila i ostava u kojoj je Parsprototo držao svoju kolekciju transparenata. Četvrto: spaljivanjem gromoglasnih slogana nedavne prošlosti,

Parsprototoove opsesivne ideje o preživljavanju su takođe postale plen plamena. I konačno, kao peto, a možda i najvažnije: u odrtaveloj glavi Parsprototoa – u nedostatku drugoga – rođena je *poslednja* garancija preživljavanja, zbudjujuće iskren seksualni poriv.

Što se tiče Parsprototoovih neizrecivih stvari, one zaista nisu vredne pomena. *Parsprototo kunja sedeći u svojoj kožnoj fotelji.*

PARSPROTOTO

Toliko toga, tako mnogo neizrecivih stvari je ostalo u mom životu!

PARSPROTOTOVICA

Pa izgovori ih onda, niko ti ne brani! Brzo se vraćam.

I kao da ima nekog neodložnog posla, izađe iz sobe.

22.

REZONER

Plavo nebo, lepa žena. Tako plavo tamo gore, tako lepo ovde dole. Ali, jao, ako se plavetnilo sruči, jao, ako se lepota smuči. Pocrni, smežura se, crnilom zarazi sve naokolo.

Salon sa bordo tapetama.

Čim Adam Parsprototo i matori Parsprototo uđu, za njima se zaključavaju vrata. Nema vratara, vrata se polako sama od sebe zatvaraju, što njih dvojicu s pravom začudi.

U susret im žuri Persida raširenih ruku.

PERSIDA

Ranije je vratar puštao goste, danas je nažalost drugačije. Ja sam Persida, dobro vam veče želim, gospodo! Danas je ovo samo jedan hidraulični mehanizam sa samozatvaranjem, što ljude od ukusa još može asociirati na izvorni, temeljni postulat uslužnosti: čini drugima dobro tako da i ne primete, nekom sitnicom koja život znači!

ADAM PARSPROTOTO

Potvrdno klima glavom, dok diskretno gurka oca koji nepristojno bulji u dekolte domaćice.

Od hidraulične tenzije tvrđe su jedino hidraulične pretenzije!

Dobro veče i Vama! Zovem se Adam Parsprototo.

PARSPROTOTO

Nagne se ka Persidi i nešto joj šapne na uvo. Adam Parsprototo začuđeno pogleda oca.

PERSIDA

U redu je!

Adamu Parsprototou.

Molim? Pomenuli ste pluća od čelika?

ADAM PARSPROTOTO

Ne, stao sam kod hidrauličnih pretenzija.

PERSIDA

Razumem. Nažalost, pretenzije se ne ostvaruju uvek, pogotovo ne ovde kod nas!

Pređe na stvar.

E pa, stojimo vam na raspolaganju!

ADAM PARSPROTOTO

Doveo sam oca, da se malo provede.

PERSIDA

A Vi? I Vi možete biti naš gost!

ADAM PARSPROTOTO

Izvlači se.

Ja, nažalost, moram da idem!

PARSPROTOTO

Treba da ideš? A meni si rekao *mogu da pođem sa tobom!*

PERSIDA

Sve razume.

Nažalost, vrata su se zaključala, i mogu se otvoriti samo pomoću tajnog koda koji osim vratara niko ne zna!

ADAM PARSPROTOTO

Pa rekli ste da nemate vratara!

PERSIDA

Više ne. Umro je, jadnik, i odneo svoju tajnu u grob. Previše je zviždao, to mu je i došlo glave.

PARSPROTOTO

Cinično.

Previše zviždao?

ADAM PARSPROTOTO

Ne, ma nemojte molim Vas!

PERSIDA

Značajno potvrđuje glavom.

ADAM PARSPROTOTO

Onda se ova vrata otvaraju na zvižduk?

PERSIDA

Možete da pokušavate do mile volje, ali ne potcenjujte ih!

Stari Parsprototo tiho zvizne. Sve troje posmatraju vrata, ali se ona ne otvaraju.

Onda i Adam Parsprototo uze da zviždi, čime postiže samo to da se gore, na galeriji, pojavi petnaestak policajki u uniformi, koje polako, njišući kukovima, silaze niz stepenište. Onda Adam Parsprototo i stari Parsprototo batale zviždanje, na šta

devojke zastanu. Zatim stari Parsprototo, zacelo zarad provere, još jednom zvizne, i devojke, kao po naredbi, opet krenu.

Adamu Parsprototou to je sigurno delovalo vrlo zastrašujuće jer odvrća starog Parsprototoa. Stoje tamo, okruženi

ženskinjem, kao Tarzan i sin, među popri- lično nepredvidivim amazonkama. Persida

(Džejn) je uz njih. Adam Parsprototo bojažljivo zvizne, verovatno da bi utvrdio da li sanja. Ne sanja. Gospođice obučene u policijsku uniformu pristupe još bliže. Već su na samo nekoliko metara od njih dvojice i Perside. Lice im ne odaje ništa i baš to je najjezivije kod njih.

ADAM PARSPROTOTO

Šta se, dođavola, ovde dešava?

PERSIDA

Pazite, i na slovo „Đ” će krenuti!

ADAM PARSPROTOTO

Na šta?

PERSIDA

Na sve što počinje sa „P” ili „Đ”. Na sve što plozivno zvuči.

Čuvši ovo, ženska formacija opet napravi
dva koraka.

ADAM PARSPROTOTO

Obraća se policajkama, ali glas ga izdaje.
Prestanite već jednom, molim vas!

PARSPROTOTO

Predivnog li venca devojaka!
Novi korak.

PERSIDA

A, pa ni ovo „V” ne valja, sonorno je skoro
kao zvižduk! I „N” ima sličan efekat!
Ženskadija skoro da se prepliće s njima,
čini se da su, ako je o tome reč, spremne da
idu i dalje.

ADAM PARSPROTOTO

Drhte mu usne pri pokušaju da mimoiđe
zabranjena slova.
Tišina tamo!

PARSPROTOTO

Lukavo namiguje, cela stvar mu se jako
dopala.
Ćutimo!

PERSIDA

Šapatom objašnjava.
Reč je o tome da su one sve odreda
vanredno osetljive devojke. Najviše mrze
kada na ulici neko za njima...
Stavi dva prsta u usta, kao da zviždi. Adam
Parsprototo uzdahne.

Prema tome sam ih birala. Imamo ovde
rvačicu u blatu, skakačicu s motkom,
operaterku dizalice, štaviše, ubacila se i
jedna šahistkinja. Uglavnom su siročad.

Veoma su samosvesne i spremne da
ubiju, samo ako čuju da neko za njima...

ADAM PARSPROTOTO

Ne, ne smete tako!

PARSPROTOTO

U nameri da sačuva čast sina.
Zaboga si... Dete moje! Ne brini, neće te
istresti iz gaća! Gospođo, gde je ovde
toalet?

ADAM PARSPROTOTO

Ućuti... već jednom! Moramo se spasti
odavde... nekako!

PERSIDA

Biće teško izaći, u ovakvoj situaciji su već
jako smorene, dosta je i jedan pogrešno
shvaćeni pok... gest, ili glas, pa da...

ADAM PARSPROTOTO

...A u tom slučaju, šta... čine?

PERSIDA

Prvo samo blagi mudomrs, a posle pak...

ADAM PARSPROTOTO

Povlači se jedan korak unazad, pravo u
naručje jedne policajke.
Oprostite!

PERSIDA

Šteta što ste se tako prepali, ima ko
obožava kad mu se mrse muda!
Namigne na starog Parsprototoa.
Je li tako?

PARSPROTOTO

Ponosito.

Bogme, ja se uopšte ne bih bunio da ih
promrse! Ali prvo moram da odem rad...

ADAM PARSPROTOTO

Automatski gurne ruku u džep.
Oprezno! Srići!

PARSPROTOTO
Nagne se ka sinu i sriče mu u uvo.
Trebalo da odem u en-u-že-en-i-ka!

ADAM PARSPROTOTO
Preleće pogledom jedno po jedno žensko lice.
Molim?

PARSPROTOTO
Glasnije, trupkajući u mestu.
Trebalo da odem u nužnik!

ADAM PARSPROTOTO
Pokuša da se osmehne na jednu policajku, ali mu se osmeh odbija od njenog u grimasu skamenjenog lica.
Šta si rekao!?

PARSPROTOTO
I ovako besan pokušava da bude fin.
Rekao sam da treba da piš... zviždim, jesi li gluv?
Policajke najzad kreću u akciju, Persida rezignirano klimne glavom i žurno se povlači iz kruga.

23.

REZONER
Ako me je ikada iko tražio, to beše neko koga ne poznajem. Zato me nije našao, jer ni ja nisam tražio njega da bih mu omogućio da me pronade.
Sasvim jednostavno.

GLAS VITALIJA
Odlučio sam da kupim jezersku kuću Parsprototoovih. Kada sam otišao kod njih na imanje, da ih nagovorim na kupoprodaju, tek posle dužeg zvonjenja su otvorili vrata.

Mračno stepenište. Čuje se zvono, na vratima se pojavljuje Parsprototovica.

VITALIJE
Smetam?
Žena se upiljila u tamu.
Zanima me samo da li ste Vi gospođa Parsprototovica?

PARSPROTOTOVICA
Valjda. A ko pita?

VITALIJE
Radi se o Vašoj vili na obali jezera.

PARSPROTOTOVICA
O našoj vili na obali jezera? Nemojte reći da je izgorela?

VITALIJE
Premešta se s noge na nogu, ali čuju se samo šumovi.
Voleo bih da je kupim. S tim u vezi...

PARSPROTOTOVICA
Ne znam da je na prodaju. Muž mi je u kadi. Čekamo snaju.

VITALIJE
Uzdahne.
Da, znam.

PARSPROTOTOVICA
Otkud znate?

VITALIJE
Snaja Vam se zove Ljubica, zar ne?

PARSPROTOTOVICA
Da... Ali Vi se još niste ni predstavili.

VITALIJE
Voleo bih da mi prodate onu vilu na obali jezera.

PARSPROTOTOVICA

Ko ste Vi?

VITALIJE

Dobro, pa onda da se predstavim.

Pružaj ruku. I Parsprototova pružaj svoju, tražeći po mraku ruku Vitalija. Ali uzalud.

Žao mi je. Međutim, ja sam tu.

PARSPROTOTOVICA

Počini da opipava zid.

VITALIJE

Zbunjen je, kao da je on uzrok tame.

Nažalost, i prekidač je pregoreo.

PARSPROTOTOVICA

Nemojte se ljutiti, treba da zakoljem piliće.

Počini polako da zatvara vrata.

VITALIJE

Nemojte još da idete, znam da ste kupili očišćene piliće!

PARSPROTOTOVICA

Otvrdlog glasa.

Otkuda Vi to znate? Vi, neko ko ne ume ni da se predstavi! Uostalom, i očišćene piliće treba još jednom zaklati. Ništa ne treba prepustiti slučaju! NIŠTA!

Zaključaj vrata.

24.

REZONER

Kad se nešto otkotrlja, treba dokučiti u sebi zašto bi uopšte valjalo drugde da ga tražimo.

*Psijatrijska ordinacija. Adam Parsprototo traži nešto ispod stočića u**bidermajer stilu. Adjunkt ulazi u ordinaciju, na šta se Adam Parsprototo zbunjeno uspravlja. Pozdravljaju se, sednu i počinju jedva čujno da razgovaraju.*

GLAS VITALIJA

Adjunkt je savetovao Adamu Parsprototo da, radi smirivanja seksualnog apetita starog Parsprototoa, jednom nedeljno vodi ovog u javnu kuću.

ADAM PARSPROTOTO

I koji bordel bi mi posavetovao gospodin adjunkt, pošto sam na izvesnim mestima već imao loša iskustva?

ADJUNKT

Kako pitanje podrazumeva određeni smisao za humor, u njegovom odgovoru krije se suspregnuta zajedljivost svetskog čoveka, koji je svojevremeno vodio raskalašan život.

Vrata mi nisu ostala u jasnom sećanju, ali ulazni hodnik su krasile nacigovane tapete i beše podosta uzak.

ADAM PARSPROTOTO

*Jezikom pokušava da ulovi košticu jabuke između zuba, te se osmehuje skupljenih usana.**Ni to nije izmaklo pažnji adjunkta.*

ADJUNKT

Vidite, dragi gospodine Parsprototo, šta znači upliv nesvesnog! Vi se sada ovde pućite, jer ste odnekud zaključili da sam, opisujući ulaz u kupleraj, govorio o ženskom polnom organu.

ADAM PARSPROTOTO

A! Moj otac bi to drugačije rekao!

ADJUNKT

Ne, ne, to je drugo! Kod njega to stvarno znači polni organ, a za mene je ovo samo jedno rutinsko testiranje!

ADAM PARSPROTOTO

Oborenog pogleda.

Kome me, zasigurno, niste izložili bez razloga!

ADJUNKT

Pa naravno da nisam!

Ustaje, počinje da šeta po sobi, pritom vuče gore-dole svoj ogroman pečatni prsten.

Adam Parsprototo baca uplašen pogled na sopstveni prst, ukrašen pečatnjakom koji je našao malopre ispod stočića.

Isprobajte i Vi! Blago trenje oslobađa čudne energije u čoveku, videćete! Ako prst nasapunate, delovanje je još poučnije! Naime, što je manje spoljašnje trenje, čovek tim više žudi za njim, tamo unutra!

I Adam Parsprototo počne da povlači prsten gore-dole, da bi se osvestio, strgao ga, i tresnuo o zemlju. Adjunkt kao da se pravda.

Umesto sapunice dobra je i krema za ruke, ali to je već sasvim ženskasto! U tom trenutku ulazi Kuma, koja i sama čeka na red.

KUMA

Oprostite, onda ću pričekati još malo.

25.

REZONER

Najzad je postala njegova. Sve je uredio spolja, pospremio iznutra, ali je mesto na kom je stajala, tlo, ostalo nedernutu. Pod

svakom starom kućom krije se devičansko tlo. I u njemu nevini kosturi.

– Mora da je takvo ponovno rođenje – nadaju se, jer nemaju pametnija posla od nadanja. Čak ni prilikom raznih iskušenja.

Zalazak sunca na jezeru. Poput neke razglednice. Ali, što je najčudnije, svetlost zrači iz prozora jedne kuće, kao da je zalazeće sunce tamo unutra, u samoj kući. Malo dalje njiše se čamac, sa učesnicima u njemu. Vitalije sedi pred kućom, u fotelji nalik tronu, posmatrajući čamac.

GLAS VITALIJA

Pošto mi je ipak uspelo da kupim kuću Parsprototoovih na obali jezera, prva stvar koju sam uradio bila je da prekopam baštu. Želeo sam da zasadim ruže, ali sam se potajno nadao i da ću tamo, pod zemljom, nešto pronaći. Neku sitnicu, bilo šta, što bi mi omogućilo da se približim ovom novom domu, što bi i mene uvelo u taj svet, koji nije pripadao samo Parsprototovima, dok su stanovali ovde, već može pripadati svima nama, ako poštujemo nepokretnost usamljenih zgrada, nedernutu lepotu predela, i nevidljivu dubinu jezera. Kopao sam celo popodne, do sumraka. Oglasio se ćuk, zajedno s tminom pojačavali su se i zvuci. Već sam prekopao celu baštu ispred kuće, ali sam nabasao samo na dva ptičja kostura. Bili su to golubovi, koje je stari Parsprototo pogodio iz vazdušne puške.

Znao sam da ih je sahranila Parsprototovica. Već sam stigao skoro do jezera, ostavivši iza sebe kaiševe prekopane crnice. Na natrulim daskama mola otresao sam zemlju sa ašova i odšetao do kraja mola.

U snopu svetlosti ljuljuškao se čamac, možda dolazeći, možda odlazeći. Tada to nisam mogao da ustanovim, ni do dana današnjeg ne mogu. Bar njih desetoro sedelo je u čamcu i mahalo mi. Trudio sam se da napravim takav izraz lica, kao da ispravno postupaju, i ako dolaze, i ako odlaze.

Svetlo postaje sve jače; još uvek isijava iz prozora kuće, i tek ponekad ga prekida senka neke od osoba unutra.

VITALIJE

Maše im.

Evo ih, stižu!

26.

(Koda)

REZONER

Ujka je, na osnovu sopstvenog priznanja, samo jednom slagao u životu. Ali u to nisu poverovali ni oni koji su ga dobro poznavali. Naime, pre će biti da nije slagao nijednom.

Pozornica je već skoro ispražnjena, ovde-onda se još može videti ponešto od pređašnjih stvari, dekora.

Kao da se neka selidba privodi kraju.

UJKA

Baš oblači svoj kaljavi kaput.

Samo mi još to fali, da se zakitim nekakvim frakom i lakom, dobro je meni i ovako!

KUMA

Mota se oko Ujke. Prividno se složila s njegovom izjavom, mada joj je preko ruke prebačen pripravan stari frak, štaviše, i snežnobela košulja, sa uštirkanim grudima.

Njime bi ukazao čast domaćinu.

UJKA

O, pa učiniću ja to drugačije! Treba da požurimo, čamac neće još dugo čekati.

Ujka ide napred, Kuma za njim, sa prastarim frakom i snežnobelom košuljom preko ruke.

GLAS VITALIJA

Dahće, kao da trči.

Čekajte! Sačekajte me! U ruci mi je pozivnica! Valjda bi je trebalo i pročitati!

Kumo!

Čuje se samo dahtanje.

*(S mađarskog prevela
Drađinja Ramadanski)*

NAPOMENA PREVODITELJKE:

Svaki prevod je ujedno pohvala (ne)razumevanju. Zato i ne može biti konačan i jedan jedini. Dok je predvodnik muza Apolon, božanstvo prevodilaca je Hermes (nekakva lična hermeneutika). Evo nekoliko takvih smisaonih raskrsnica, koje sa svoje arbitrarosti možda trebaju prevodilački komentar.

Prevod naslova je skrojen prema zvučnoj korespondenciji fetalno/fatalno. U stilsku orbitu je već od podnaslova uvedena biblijska parabolična citatnost: *razmetni*, u smislu zabludeli (zalutali), ali i bludni, moralno posrnuli sin. Pošto mađarski jezik ne pravi leksičku razliku između ujaka i strica (*nagybácsi*), u prevodu je favorizovan oblik „ujka”. Naime, finale je u znaku prepoznatljive melanholije koja odlikuje Čehovljeve rasplete (kode), a pogotovo *Ujka Vanju*. Staro mađarsko ime Levente odvojeno je od svih naknadnih značenja (pripadnik omladinske vojne formacije, zato što imamo sličnu srpsku reč *leventa*, u značenju badavadžija), i vezano uz mađarski koren *lesz* – mlado biće u orbiti rodonačelnosti. Dobili smo Vitalija, Čedo Vitu.

Najviše muke nam je zadalo prezime supružnika. *Högyiske* i *Högyiskéné* predstavljaju ortografski zamučeni izraz *Hogy is kellene* („Kako bi ono trebalo”) sa pretpostavljenom upitnom intonacijom. Bitno je uočiti bukvalnu i simboličku izvedenost ženske od muške, pa i ovako zaumno pomerene verzije.

Tu neraskidivu (bračnu, familijarnu) povezanost moguće je izraziti, recimo, prezimenom Vranavranić (od „vrana vrani oči ne vadi”), ili morfološki sličnim prezimenom Tuknalukić (osnovno prezime obogaćeno izrekom „tuk na luk” – o dve slične po svojoj tvrdokornosti osobe), što je takođe primenjivo na neke aspekte braka i porodice. Nametnule su nam se i mogućnosti engleske reči *Yesterday* (aluzija na hit Bitlsa), sa ženskom verzijom *Jesterdajka* (prema radodadžka, laka žena koju konstantno proganja davnašnja ljubavna afera). Tu se negde krila i engleska reč *jester* – dvorska luda, sa komikom baziranom na stereotipima. U potragu se uključio i autor, predloživši prezimena Hezitović i Hezitovićeva. Engleska natuknica u pravcu oklevanja, neodlučnosti, „ljupke senilnosti”. Ali i njemu je teško da se odluči. „Pošto je tu prisutan i pojam oštine (*Högyiske*), setio sam se prezimena Oštrović i Oštrovićeva. Ali ni Ostrović nije naodmet, zbog nekakvog odvojenog sveta.” Ipak, kod prevoditeljke je prevagnuo utisak amorfije i prožimanja, a ne oštine i izolovanosti, ne bez žarijevske bufonade, pa ni visokog metafizičkog humora. Bio je to povratak originalu, u znaku izgubljenosti, bogonapuštenosti čoveka (njegove nedoraslosti platonističkom poimanju ljubavi).

Iz navrlih latinskih sintagmi poput *Quovadis*, *Nolensvolens*, *Vademekum*, *Sempervividus*, u podelu uloga dospeva još jedna verzija prezimena, Parsprototo i Parsprototovića. Prezime je italijanizovano i aludira na ime klovna – Toto. Latinski izraz *pars pro toto* („deo umesto celine”), osim što definiše suštinu umetničkih tipova, može značiti još mnogo toga. U prezimenu supruge dodatno se krije aluzija na Erkenjev roman *Vatrogasac Tot*⁶, što je dobrodošlo, jer se u delu pominju Erkenjeve jednodominutne novele. Može se vrlo smešno, precizno izgovoriti, sa dalekim refleksima žanra italijanske komedije del arte, gde učestvuju ustaljeni likovi (kavaljer, dama, glupi muž, koketna žena, bludni sin).

⁶ Ramadanski, D. (2007). „U životu kao u trpilu”. *Letopis Matice srpske*, god. 183, knj. 479, sv. 6, 1224–1226.

Sve na pozadini drame ljudskog roda, Erosa i Tanatosa. Teško je postići tu „panč” metafiziku. Treba nam nešto što imenuje suštinu i sudbinu polova, od Biblije do danas. Valjalo bi nekako spojiti to fatalno prezime sa fetalnim disanjem, pogotovo što se drama i završava njime.

U mladalačkoj himni svih kulturnih generacija (*Gaudeamus*) nalazimo potrebnu sintagmu koja paše uz Vitalija. Tako *Högyiske* postaje *Vivatmembrum*, a *Högyiskéné* – *Vivatmembrana*. I po mišljenju autora (sa kojim analiziram predložena rešenja), „to otvara neke lucidne, a ujedno i ozbiljne vidike”. Uklapa se i u junakovu kolekciju transparenta: jedno *vivat* se odnosi na muškarce, a drugo na žene (da je Eva imala membranu, možda se ne bi rodio Kain?). Osim ako zakoni efonije ne diktiraju elipsu u femininumu (*Vivatmembra*)? Ta nedorečenost (uz malu gramatičku nepravilnost) može da znači i žensku poliandriju.

Od prezimena junaka zavisi aura komada (pesimizam–optimizam, koji mogu i da promene mesta putem ironije). Teško je staviti tačku na istraživanje smisla, kondenzovanog u jednu reč, a još teže uneti sve izmene na papir (traje duže nego sam prevod). Uostalom, glumci (čitaoci, gledaoci) mogu da se poigravaju svim ponuđenim varijantama, uključujući i svoje. Poimenično pitanje (o svetinji braka?) „Kako bi ono trebalo” ostaje otvoreno...